

18. AKTY PRAWNE. HIERARCHIA NORM PRAWNYCH

19. Tworzenie prawa. Hierarchia norm prawnych.	1) wyjaśnia znaczenie pojęć: proces legislacyjny, inicjatywa ustawodawcza, 2) wymienia podmioty, którym przysługuje inicjatywa ustawodawcza w Polsce, 3) zna sposób tworzenia prawa (ścieżka legislacyjna), 4) zna hierarchię aktów prawnych w Polsce.
20. Akty prawne – wyszukiwanie i rozumienie przepisów prawnych.	1) potrafi wymienić przykładowe kodeksy prawne (np. karny, cywilny) oraz publikację, w której zamieszcza się wchodzące w życie akty prawne, np.: Dziennik Ustaw RP), 2) potrafi uzyskać określone informacje na podstawie przepisów prawa.

Pojęcia:

Proces legislacyjny – proces uchwalania ustawy

Inicjatywa ustawodawcza – prawo zgłoszenia projektu ustawy

Ratyfikacja – zatwierdzanie umowy międzynarodowej przez upoważniony do tego organ państwowy.

1. Tworzenie prawa

W Polsce **prawo jest stanowione** – uchwalane przez organ władzy ustawodawczej – parlament.

Prawo inicjatywy ustawodawczej w Polsce przysługuje:

- Prezydentowi
- minimum 15 posłom lub komisji sejmowej
- Senatowi w całości
- Radzie Ministrów
- 100 000 obywateli

Proces uchwalania ustawy został omówiony w temacie 11.

2. Akty prawne

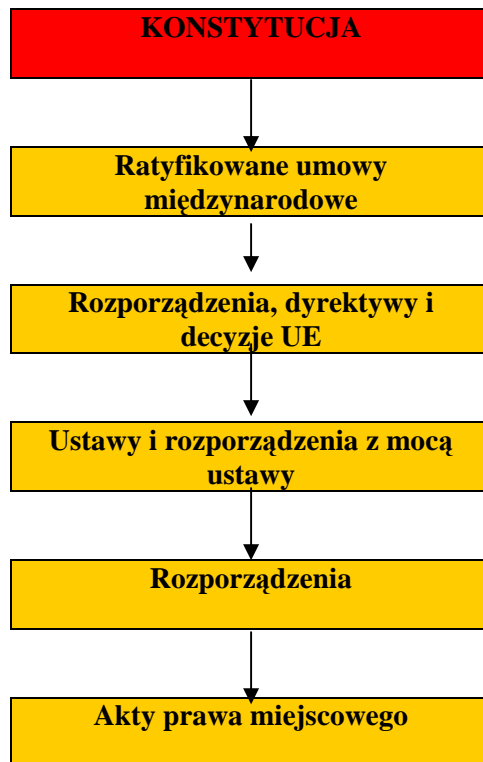
Akty prawne powszechnie obowiązujące – są skierowane do adresata generalnego czyli nieokreślonej imiennie liczby osób. Obejmują one:

- Konstytucję
- Ratyfikowane umowy międzynarodowe
- Ustawy
- Rozporządzenia
- Rozporządzenia z mocą ustawy
- Akty prawa miejscowego – wiążą się ze ściśle określonym terytorium, jednak nie ma to wpływu na ich charakter

Akty prawa wewnętrznie obowiązujące dotyczą ograniczonego kręgu adresatów. Obowiązek ich przestrzegania wiąże się ze stosunkiem zależności organizacyjnej (służbowej – np. stosunek pracodawca – pracownik)

3. Hierarchia aktów prawnych

Akty prawne będące efektem tworzenia prawa są hierarchicznie uporządkowane. Każdy z nich zajmuje określoną pozycję, zależnie od tego który organ państwa był ustawodawcą (twórcą prawa). W hierarchii aktów prawnych obowiązuje zasada, według której **każdy akt niższego rzędu musi być zgodny aktem wyższym.**

Konstytucja – najwyższe prawo RP – ustawa zasadnicza, uchwalana przez Zgromadzenie Narodowe większością 2/3 głosów i wymagająca zatwierdzenia przez naród na drodze referendum. Konstytucja określa kształt ustroju politycznego i społecznego, system ekonomiczny państwa, strukturę, kompetencje i sposoby powoływania organów władzy państwowej oraz prawa i obowiązki obywateli.

Ratyfikowane umowy międzynarodowe – umowy międzynarodowe (takie jak traktat, konkordat, pakt, układ, deklaracja) wymagają ratyfikacji przez Sejm na drodze ustawy. Umowy te muszą być przestrzegane zgodnie z zasadą głoścącą, że „umów należy dotrzymywać”. Jeżeli ustawy sejmowe nie są zgodne z ratyfikowaną umową, należy je do niej dostosować.

Ustawy – w hierarchii aktów prawnych wewnątrz kraju ustawa stoi bezpośrednio za konstytucją. Uchwalona może być wyłącznie przez parlament w określonym trybie.

Rozporządzenie z mocą ustawy – może je wydać Prezydent na wniosek Rady Ministrów tylko podczas stanu wojennego, gdy nie może zebrać się Sejm. Rozporządzenie z mocą ustawy może zmienić już istniejącą ustawę lub ją uchylić. Rozporządzenie to musi zostać zatwierdzone przez Sejm na najbliższym posiedzeniu.

Rozporządzenia – rozporządzenie to akt normatywny, który jest wydawany na podstawie ustawy, aby mogła ona być wykonana przez odpowiednią instytucję wykonawczą. W Polsce rozporządzenia może wydawać:

- Prezydent
- Rada Ministrów
- Prezes Rady Ministrów
- Minister kierujący działem administracji rządowej

- Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji

Akty prawa miejscowego – akt prawa miejscowego obowiązujący na obszarze działania organu, który go wydał. Pochodzą one od organów państwa (województw) lub organów samorządów:

- uchwały sejmiku wojewódzkiego
- uchwały rady powiatu
- uchwały rady gminy
- zarządzenia wydawane przez wojewodę, zarząd województwa, zarząd powiatu, wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, a także organy administracji niespolonej

4. Publikacja aktów prawnych

Każdy akt prawny musi zostać ogłoszony. Jest to warunek ich wejścia w życie.

O publikacji aktów prawnych mówi ustawa z 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

Akty ogłasza się w dziennikach urzędowych:

- Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
- Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”
- dzienniki urzędowe ministrów kierujących działami administracji rządowej
- dzienniki urzędowe administracji centralnej
- wojewódzkie dzienniki urzędowe

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej – jest wydawany przez Prezesa Rady Ministrów. Ogłasza się w nim:

- konstytucję
- ustawy
- rozporządzenia z mocą ustawy Prezydenta RP
- rozporządzenia wydane przez Prezydenta, Radę Ministrów, premiera, ministrów kierujących działami administracji rządowej, Krajową Radę Radiofonii i Telewizji
- orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dotyczące aktów normatywnych publikowanych w Dzienniku Ustaw
- akty dotyczące stanu wojny i zawarcia pokoju
- akty dotyczące referendum
- Akty dotyczące stanu wojennego, wyjątkowego, stanu klęski żywiołowej

Dziennik Urzędowy RP „Monitor Polski” – jest publikowany przez Prezesa Rady Ministrów. Ogłasza się w nim:

- zarządzenia Prezydenta RP wydawane na podstawie ustawy
- uchwały Rady Ministrów i zarządzenia premiera wydawane na podstawie ustawy
- orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawie aktów normatywnych z „Monitora Polskiego”
- uchwały Zgromadzenia Narodowego
- niektóre uchwały Sejmu i Senatu (dotyczące m.in. wotum zaufania i wotum nieufności dla rządu)
- akty Prezydenta dotyczące m.in. powołania premiera, dymisji rządu, powołania na wyższe stanowisko państwowe.

Dzienniki urzędowe ministrów – są publikowane przez poszczególnych ministrów. Ogłasza się w nich m.in. akty wydawane przez danego ministra, uchwały rządu uchylające zarządzenia ministra wydającego dziennik, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawach wyżej wymienionych aktów prawnych.

Wojewódzki dziennik urzędowy – jest publikowany przez wojewodę. Ogłasza się w nim. m.in. : akty prawa miejscowego stanowione przez wojewodę, organy administracji niespolonej, sejmik województwa, radę powiatu i gminy, akty premiera uchylające akty prawa miejscowego 9gdy nie są zgodne z ustawą lub konstytucją).